Табиғи-шаруашылық жүйенің жағдайын болжау

5 дәріс

Ландшафттық-географиялық болжау

PhD, доцент А.Н. Мусагалиева

Сабақтың мақсаты

1. Студенттерге ландшафттық географиялық болжаудың мәнін, міндеттерін және ғылыми негіздерін түсіндіру.

2. Болжаудың негізгі әдістері мен тәсілдерін (экстраполяция, модельдеу, картографиялық талдау және т.б.) меңгерту.

3. Ландшафттық болжау нәтижелерін табиғатты тиімді пайдалану мен экологиялық жоспарлауда қолдану жөнінде түсінік беру

НЕГІЗГІ СҰРАҚТАР

Ландшафттық жүйе және оның құрамдас бөліктері.

Ландшафттық-географиялық болжаудың мәні мен міндеттері.

Ландшафттардың динамикасы және өзгеріс факторлары.

Болжаудың әдістемелік тәсілдері (экстраполяция, сценарийлік, модельдік).

Ландшафттық картографиялау және геоақпараттық модельдеу.

Ландшафттық өзгерістердің болжамдық карталарын жаса

Кіріспе

Ландшафттық география - жер бетінің сыртқы қабатын зерттейтін ғылым. Бұл сала табиғи және антропогендік факторлардың әсерімен ландшафттардың қалай қалыптасатыны мен өзгеретініне назар аударады. Бүгін біз ландшафттардың түрлері мен олардың ерекшеліктерін қарастырамыз



— Ландшафт анықтамасы

Ландшафт - бұл табиғи ортаның кеңістіктегі бөліктерінің жиынтығы. Оларға таулы, дала, орман, шөл және су ландшафттары жатады. Әр түрдің өзіндік ерекшелігі мен экологиялық маңызы бар. Ландшафттың түрлері жер бедеріне, климатқа және өсімдіктерге байланысты өзгеріп отырады

Ландшафттың компоненттері

Жер бедері

Топырақ

Климат

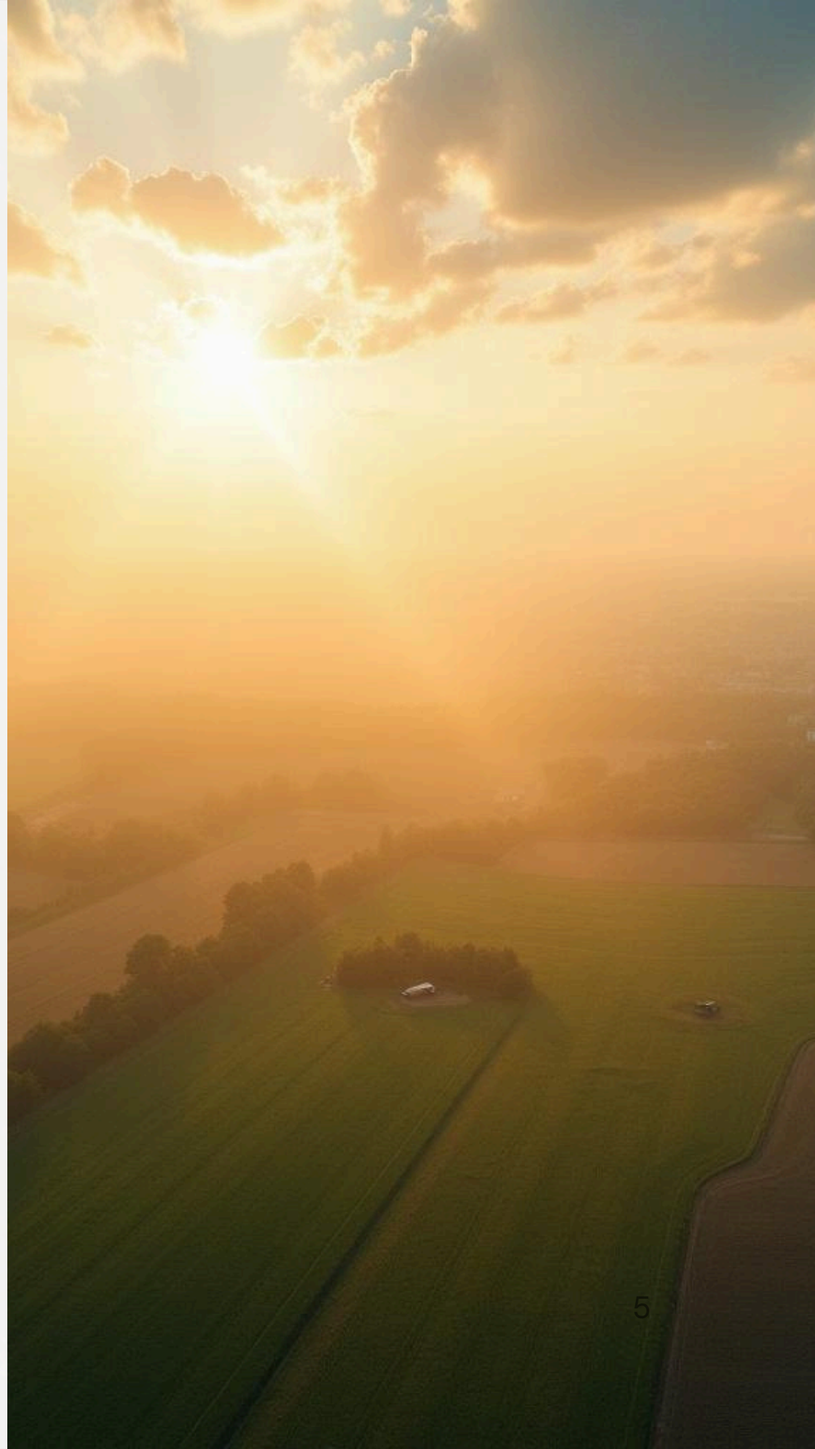
Су көздері

Тірі организмдер

Ландшафттық географиялық болжау дегеніміз не?

Бұл — табиғи-географиялық кешендердің болашақтағы дамуын, өзгеру бағытын ғылыми негізде анықтау үдерісі.

Негізгі мақсаты – табиғи ортаның тұрақтылығын сақтау және тиімді пайдалану.



Болжаудың түрлері

Қысқа мерзімді болжау – бірнеше жылға дейін.

Орта мерзімді болжау – онжылдықтарға дейін.

Ұзақ мерзімді болжау – ғасырлық масштабтағы өзгерістер

Болжау әдістері

Экстраполяция әдісі – өткен және қазіргі деректер негізінде болашақты анықтау.

Картографиялық әдіс – ландшафттық карталар арқылы өзгерістерді талдау.

Математикалық модельдеу – компьютерлік модель арқылы даму үрдісін болжау.

Геоэкологиялық талдау – антропогендік факторлардың әсерін бағалау.



Болжаудың маңызы

1

Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану

2

Ландшафттық жоспарлауды жетілдіру

3

Экологиялық қауіптердің алдын алу

4

Қалалар мен шаруашылық нысандарды орналастыруда ғылыми негіз ұсыну

Қорытынды

Ландшафттық географиялық болжау — табиғи кешендердің қазіргі күйін талдап, олардың болашақтағы даму бағытын ғылыми тұрғыда анықтайтын маңызды сала. Ол табиғи процестердің заңдылықтарын, климаттық және антропогендік әсерлердің салдарын ескеріп, ландшафттардың өзгеру тенденциясын болжайды.

Бүгінгі таңда бұл ғылым табиғатты қорғау, жер ресурстарын ұтымды пайдалану, экологиялық қауіптердің алдын алу және аймақтық жоспарлау істерінде ерекше маңызға ие. Болжау арқылы экожүйелердің тұрақтылығын арттыру, табиғи апаттардың алдын алу және тұрақты даму стратегияларын құру мүмкіндігі туады

Бақылау сұрақтары

Ландшафттық географиялық болжаудың мәні мен мақсаты қандай?

Табиғи және антропогендік факторлар ландшафттардың дамуына қалай әсер етеді?

Ландшафттық болжаудың түрлерін атаңдар және олардың айырмашылығын түсіндіріңдер

Ландшафттық болжауда қолданылатын негізгі әдістер қандай?

Ландшафттық болжаудың табиғатты қорғау мен экологиялық жоспарлаудағы маңызы неде?

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Гродзинский М.Д. «Ландшафттану негіздері»
2. Берг Л.С. «Ландшафт және географиялық зоналар туралы»
3. Қазақ Ұлттық университетінің география факультетінің оқу-әдістемелік материалдар